

Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in de jaren 1988 - 1991 (Lepidoptera)

K.J. HUISMAN & J.C. KOSTER

HUISMAN, K.J. & J.C. KOSTER, 1994. NEW AND INTERESTING MICROLEPIDOPTERA FROM THE NETHERLANDS (LEPIDOPTERA) IN THE YEARS 1988-1991. - *ENT. BER., AMST.* 54 (3): 29-47.

Abstract: This is the fifth compilation of Microlepidoptera collected in The Netherlands, covering the years 1988-1991. Seven species are recorded for the first time from The Netherlands: *Elachista subocellea* and *Cosmiotes stabilella* (Elachistidae), *Teleiodes flavimaculella* (Gelechiidae), *Epiblema cnicicolana* and *Dichrorampha consortana* (Tortricidae) and *Eccopisa effractella* and *Etiella zinckenella* (Pyralidae). *Mompha lacteella* has to be removed from the Dutch list, because the only record of this species was based on a misidentification of a specimen of *M. propinquella*.

K.J. Huisman, Patrijzenlaan 4, 8091 BK Wezep.

J.C. Koster, Van Brederodestraat 53, 1759 VG Callantsoog.

Inleiding

In dit vijfde verslag van in Nederland verzamelde Microlepidoptera worden de jaren 1988 - 1991 behandeld.

In grote lijnen is aansluiting gezocht bij de opzet van de eerder verschenen jaaroverzichten (Gielis, et al, 1985; Huisman, et al, 1986; Kuchlein, et al, 1988). Wel is meer ruimte besteed aan de bespreking van nieuwe of uiterst zeldzame soorten.

Voor de nomenclatuur is gebruik gemaakt van de naamlijst van Schnack (1985). Afwijkende namen in de lijst van Lempke (1976) worden als synoniemen weergegeven.

De vindplaatsen zijn per provincie chronologisch gerangschikt. Indien het aantal exemplaren niet wordt vermeld, betreft de vangst slechts één exemplaar. De verantwoordelijkheid voor de determinaties ligt bij de inzenders, maar kritische soorten zijn door de auteurs gecontroleerd.

Provincies: Fr - Friesland; Gr - Groningen; Dr - Drenthe; Ov - Overijssel; Fl - Flevoland; Gld - Gelderland; U - Utrecht; NH - Noord-Holland; ZH - Zuid-Holland; Z - Zeeland; NB - Noord-Brabant; L - Limburg.

Wij willen hierbij de volgende personen van harte bedanken voor hun medewerking: B. van Aartsen, 't Harde (BvA); J.E.F. Asselbergs, Bergen op Zoom (JA); L. Bot, Formerum, Terschelling (LB); L.J. van Deventer, Drunen

(LJD); G.J. Flint, Deventer (GF); C. Gielis, Lexmond; K.J. Huisman, Wezep (KH); M.G.M. Jansen, Lienden (MJ); I.A. Kaijadoo, Oegstgeest (IAK); J.C. Koster, Callantsoog (JCK); G.R. Langohr, Simpelveld (GL); J.A.W. Lucas, Rotterdam (JL); E.J. van Nieukerken, Leiden (EvN); K.C. Nieuwland, Schagerbrug (KCN); W. Oord, Deventer; T. Rutten, Venray (TR); R.T.A. Schouten, Oegstgeest (RS); A. Schreurs, Kerkrade (AS); E. van der Spek, De Koog, Texel (ES); S.A. Ulenberg, Hilversum; R. de Vos, Zaandam (RV); J. van Vuure, Kortgene (JV); L. Willemse, Renkum; H.W. van der Wolf, Nuenen (HW); J.B. Wolschrijn, Twello (JW); P.J. Zeinstra, Ter Idzard; P.J. Zumkehr, Midsland, Terschelling (PJZ).

Collecties: RMNH - Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden; ZMA - Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam.

Micropterigidae

Micropterix mansuetella Zeller

Waarnemingen. Ov: Lettele, 2.vi.1988, GF, 2 exemplaren; Gld: Heerde, 13.v.1988, ± 40 exemplaren onder elzen en 10.v.1989, 4 exemplaren, JW.

De soort was reeds bekend van het Naardermeer (NH) en Vlodrop Station (L) (Langohr & Schreurs, 1987). De vlinders voeden zich met het stuifmeel van diverse kruidachtige planten, maar voornamelijk van *Carex* sp. en komen voor op natte plaatsen in bossen. De rups en de voedselplant zijn nog niet beschreven.

Eriocraniidae

Eriocrania salopiella (Stainton)

Waarnemingen. Ov: Losser (Duivelshof, Oldenzaalse veen en De Tip) en De Lutte (Kampbrug en Lutterzand), 1-7.v.1988, JCK, tientallen mijnen op berk (*Betula* sp.), 27.ii.1989, 1 ♂, ex larva.

De soort was tot dusver alleen bekend uit Zuid-Limburg en werd door Langohr (1982) als nieuw voor de fauna vermeld. Rups geheel wit, alleen de monddelen lichtbruin. In één mijn vaak twee tot soms vijf rupsen.

Nepticulidae

Stigmella atricapitella (Haworth)

Waarnemingen. Ov: Losser, De Tip, 24.x.1987, JCK, een bladmijn op *Quercus robur* L., 1 ♂ ex larva op 2.iv.1988; Losser, Arboretum, 8.x.1988, JCK, mijnen op diverse *Quercus* sp., 1 ♂ en 1 ♀ ex larva.

Deze in Nederland weinig gevonden soort werd eerder alleen aangetroffen in de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg (Kuchlein et al., 1988).

Trifurcula subnitidella (Duponchel)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Boschplaat, Tweede Duintjes, 6.viii.1991, JB, op licht.

Deze soort werd in 1990 nieuw gemeld voor Nederland (Van Nieukerken, 1990) en is eerder gevonden in Bakkum-Noord (NH), Katwijk (ZH) en op enkele kalkgraslanden in Limburg (Van Nieukerken et al., 1993). De rups mineert in het najaar in de stengels van *Lotus corniculatus* L. De vlinder vliegt van mei tot begin september, vermoedelijk in één generatie (Van Nieukerken, 1990).

Heliozelidae

Antispila metaella (Denis & Schiffermüller) (= *A. pfeifferella* (Hübner))

Waarnemingen. Ov: De Lutte, Beverborgsbrug, 26.vii.1987, JCK, 10 mijnen op rode kornoelje (*Cornus sanguinea* L.), 3 ♀ ex larvae.

Deze soort was tot dusver bekend van Zuid-

Limburg en uit de omgeving van Arnhem, recentelijk ook van Amsterdam, Amstelpark (NH), 2 exemplaren, respectievelijk in 1983 en 1984 (coll. ZMA).

Adelidae

Nemophora violella (Zeller)

Waarnemingen. Fr: Noordwolde, De Meenthe, 21.vi.1991, EvN, 4 ♂, vliegend rond klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe* L.); Dr: Norg, 23.vii.1990, JL.; Ov: Losser, 22.vii.1991, JCK, vele vlinders in nat heideterrein rond de voedselplant van de rups, klokjesgentiaan (5 ♂ en 5 ♀ verzameld).

In Nederland lokaal niet zeldzaam op plaatsen waar de voedselplant nog voorkomt, vaak samen met het gentiaanblauwtje (*Maculinea alcon* (Denis & Schiffermüller)). *Nemophora violella* was reeds bekend uit Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant. De door Lempke (1986) uit Lekkuum (Fr) gemelde vlinder bleek tot *Cauchas rufimitrella* (Scopoli) te behoren (mondelinge mededeling EvN).

Incurvariidae

Incurvaria praelatella (Denis & Schiffermüller)

Waarnemingen. Gld: Neerijnen, 7.vii.1990 en 29.vi.1991, JA, 2 ♂; NB: Nederwetten, 16.vi.1985, HW, 1 ♂ en 1 ♀.

Verspreid door Nederland gevangen, maar weinig recente waarnemingen (mondelinge mededeling EvN). De jonge rups mineert aanvankelijk in de bladeren van diverse Rosaceae, voornamelijk aardbei (*Fragaria* sp.). Later leeft de rups in een vioolvormige zak. Hierin vindt in het voorjaar ook de verpopping plaats (Heath & Pelham Clinton, 1976).

Tischeriidae

Tischeria heinemanni Wocke

Waarnemingen. Ov: De Lutte, Kampbrug, 11.x.1988, JCK, 10 mijnen op Rubus (4 ♂ en 6 ♀ ex larvae); Gld: Winterswijk, Wooldse Veen, 13.x.1989, EvN, rupsen op Rubus sp.

De soort werd nieuw voor de fauna gemeld uit de Schinveldse bossen in 1984 (Langohr & Schreurs, 1987). De mijn is bleekgroen en bijna niet samengetrokken. Dit in tegenstelling tot de mijn van *T. marginea* (Haworth), deze is lichtbruin en door inwendig spinsel wel vaak sterk samengetrokken. De soort wordt in het buitenland vaak op gewone agrimonie (*Agrimonia eupatoria* L.) gevonden (Hering, 1957).

Tineidae

Stenoptinea cyaneamarmorella (Millière) (= *Celestica angustipennis* Herrich-Schäffer)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Formerumer bos, 10.vi.ii.1990, LB, 1 exemplaar vliegend in de schemering.

De rups leeft op korstmossen op *Prunus* sp. (ter plekke waarschijnlijk op Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina* Ehrh.)), maar mogelijk ook in rottend hout (Hannemann, 1977). De soort was slechts bekend van twee vondsten: Norg (Dr), 1 ♂ (coll. Bentinck, RMNH) en Arnhem (Gld), 1 ♀, Van Medenbach de Rooy (coll. RMNH).

Gracillariidae

Caloptilia populetorum (Zeller)

Waarnemingen. Gld: Wezep, 23 en 25.viii en 3.ix.1991, KH; NB: Overloon en Vierlingsbeek, 31.vii-29.viii.1990, TR, 10 exemplaren.

De soort werd in 1985 voor het eerst vermeld uit ons land (Kuchlein et al., 1988). Aanvankelijk mineert de rups in de bladeren van berk, later leeft ze in een opgerold blad. De vlinder overwintert (Emmet, A.M. et al., 1985).

Caloptilia azaleella (Brants)

Waarnemingen. L: Heerlen, 20.vi.1988, JW, mijnen in aantal op azalea's (*Rhododendron* sp.) in een border. De vlinders verschenen vanaf 15.vii.1988.

Reeds bekend van een veertiental vindplaatsen in de provincies Gelderland, Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland (coll. RMNH en ZMA).

Micrurapteryx kollariella (Zeller)

Waarnemingen. NB: Bergen op Zoom, 30.iv.1990-9.vi.ii.1991, JA, meer dan 20 exemplaren van de eerste en tweede generatie geklopt van brem (*Cytisus scoparius* (L.) Link).

De soort is recentelijk alleen waargenomen op bovengenoemde vindplaats. Eerder bekend van Oldenzaal (Ov), Nijmegen (Gld), Hollandse Rading en Hilversum (NH), Breda (NB) en Valkenburg (L). Al deze vondsten dateren echter van de vorige eeuw en de eerste helft van deze eeuw.

Dialectica imperialella (Zeller)

(= *Acrocercops imperialella* (Zeller))

Waarnemingen. Gld: Neerijnen, 1990 en 1991 in totaal meer dan 10 exemplaren tussen 20.iv en 5.viii, JA.

Eerder bekend van Egmond (NH), Rotterdam (ZH) en Nuenen (NB). De rups leeft op smeerwortel (*Symphytum officinale* L.) (Van Nieukerken et al., 1993).

Yponomeutidae

Pseudoswammerdamia combinella (Hübner)

Waarnemingen. NB: Vierlingsbeek, 3 en 4.v.1990, TR, steeds één exemplaar op licht.

Eerder slechts bekend van Arnhem, Heerde, Twello en Wamel (Gld), Hilversum (NH), Breda (NB) en Venlo (L) (Gielis et al., 1985). De rups leeft van juli tot september op sleedoorn (*Prunus spinosa* L.), eerst in een witte plaatmijn waaruit de uitwerpselen worden verwijderd, later in een dik web, dat vaak meerdere rupsen bevat (Agassiz, 1987).

Atemelia torquatella (Lienig & Zeller)

Waarnemingen. Dr: Uffelte, 20.iv.1991, BvA; Gld: Wezep, 7.viii.1990 en 5.vi.1991, KH.

Reeds bekend van een achttiental vindplaatsen in de provincies Friesland, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland, Noord-Brabant en Limburg (Kuchlein et al., 1988).

Eidophasia messingiella (Fischer von Rösslerstamm)

Waarnemingen. Gld: Klarenbeek (voormalig Beekbergerwoud), 19.vi.1988, GF, 3 exemplaren zonnend langs een slootrand; Wezep, 8.vii.1991, KH.

Reeds bekend van een vijftiental vindplaatsen in de provincies Overijssel, Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg (Gielis et al., 1985).

Oecophoridae

Depressaria badiella (Hübner)

Waarnemingen. Gld: Putten, 11.ix.1969 en Heerde, 15.ix.1974, JW; Wezep, 29.ix.1990, KH.

Eerder bekend van vondsten in de vorige eeuw van Arnhem (Gld), Soest (U), Breda (NB) en Venlo (L). De rups leeft op gewoon biggekruid (*Hypochaeris radicata* L.), akker-melkdistel (*Sonchus arvensis* L.) en paard-bloem (*Taraxacum* sp.). Eerst tussen samengesponnen bladeren, later in de rozetbladeren en uiteindelijk in het hart van de plant. Vaak overleeft de plant dit laatste niet (Emmet, 1979).

Depressaria emeritella Stainton

Waarnemingen. Gld: Heerde, 27.iii.1981; Apeldoorn, 2.iv.1984; Twello, 14.v.1988 en 23-25.viii.1988, in totaal 15 exemplaren, JW, gekweekt uit samengesponnen bladeren van boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare* L.).

Eerder bekend van Eindhoven (NB), Stein en Vlodrop (L) (Gielis et al., 1985; Kuchlein & Munsters, 1988).

Agonopterix alstromeriana (Clerk)

Waarnemingen. NB: Vierlingsbeek, 25 en 29.viii.1990, TR, 3 exemplaren op licht.

Eerder bekend van Leeuwarden (Fr), Leeuwen (Gld), Zwanenwater, Haarlem, Amsterdam en Diemen (NH), Katwijk, Rotterdam en Melissant (ZH) (Gielis, et al., 1985). De rups leeft op gevlekte scheerling (*Conium maculatum* L.) tussen de samengesponnen bladeren en bloemen (Palm, 1989).

Ethmia terminella Fletcher

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Formerum, 11.vi.1990, LB, op licht.

De soort was eerder bekend van Overveen (NH), Mook, Stein, Schinveld en Cadier en Keer (L). De rups leeft op slangekruid (*Echium vulgare* L.) (Kuchlein & Munsters, 1988).

Esperia sulphurella (Fabricius)

Waarnemingen. NH: Texel, De Koog (Korverskooi), 1 en 23.iv.1990, in malaiseval en 2 en 29.v.1990, op licht, ES, det. RV.

Eerder bekend van Melissant (ZH) (Huisman, 1974), natuurreservaat Westhove, Walcheren (Z) (Langohr, 1982) en Kortgene (Z) (Van Vuure, 1984). De rups leeft in dood hout (Emmet, 1979).

Elachistidae

Perittia obscurepunctella (Stainton)

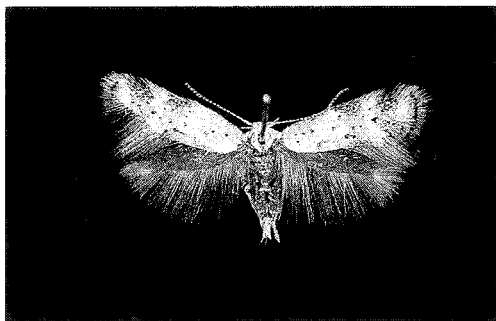
Waarnemingen. Ov: Losser, Poortbulten, 2.v.1988, JCK, 1 ♂ geklopt uit kamperfoelie (*Lonicera periclymenum* L.); NB: Son, 8.v.1986, EvN; Wouwse Plantage, 29.vi.1989, JA, 1 ♀.

De rups leeft in juni en juli op kamperfoelie en is door de tweede auteur ook op cultivars van deze waardplant aangetroffen. De mijn is een grote plaatmijn met in het centrum een ronde bruine vlek. Eerder bekend van Nijmegen (Gld), Hollandse Rading (U), Hilversum en Bussum (NH), Wassenaar (ZH), Breda (NB) en Schinveld (L) (Gielis et al., 1985).

Elachista subocellea (Stephens), nieuw voor de fauna (fig. 1).

Waarnemingen: Wrakelberg, 6.vii.1987 en 29.vi.1988, 2 exemplaren, GL; 1.vi.1991, JW, 7 exemplaren; Eys, 2.vii.1987, 19.vi.1988, 27.v.1989 en 13.vi.1989, steeds 2 exemplaren; 15.vi.1989 en 5.vi.1990, 3 exemplaren; 15.vi.1990, 12 exemplaren; Kunderberg, 15.vi.1990, AS.

Als voedselplant voor de rups wordt alleen boskortsteel (*Brachypodium sylvaticum* (Hudson) Beauv.) opgegeven, waarvan ze de bladeren mineert van april tot begin juni. De rups begint net onder de top van het blad met een

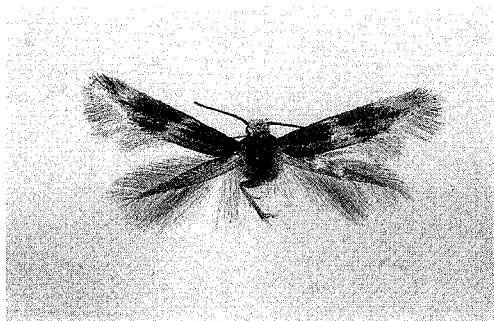
Fig. 1. *Elachista subocellea*, ♂

smalle *Stigmella*-achtige gangmijn, die tot aan de punt loopt en vandaar naar beneden in een 5-8 mm brede gang. Deze gang is groenachtig en moeilijk te zien. In Noord-Europa vliegt de soort in één generatie van eind juni tot begin augustus (Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen, 1977). Ook in ons land lijkt de soort één generatie te hebben, zij het dat de vliegtijd hier ongeveer een maand vroeger aanvangt en eindigt. De soort komt voor in de ons omringende landen, maar is nog niet bekend van Denemarken (Traugott Olsen & Schmidt Nielsen, 1977).

Cosmiotes stabilella (Stainton), nieuw voor de fauna (fig. 2-3)

Waarnemingen. ZH: Sommelsdijk, 27.v.1980 en 29.v.1986, steeds 1 ♂ en op 26.v.1978, 1 ♀, KH; Z: Goes, Ankerveense dijk, 18.v.1986, 7 ♂ en 5.vii.1985, 1 ♂ en 1 ♀; Ovezande, Naaldendijk, 15.vii.1987, 1 ♀; Wolphaartsdijk, Schengedijk, 7.vii.1986, 1 ♂ en Oude Veerdijk, 28.iv.1987, 1 ♂, MJ; Ovezande, Lindedijk, 29.vii.1987, KH, 1 ♂.

De rups mineert van het vroege voorjaar tot eind mei en weer in juli in de volgende planten: haver (*Avena* sp.), struisgras (*Agrostis* sp.), ruwe smele (*Deschampsia cespitosa* (L.) Beauv.) en bosgierstgras (*Milium effusum* L.) (Sønderup, 1949; Hering, 1957). De vlinder vliegt in twee generaties van midden juni tot begin juli en in augustus (Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen, 1977). Het onderscheid tussen *C. stabilella* en de algemene *C. freyerella* (Hübner) is niet eenvoudig. De kenmerken die Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen (1977) opgeven, blijken helaas variabel te zijn: soms

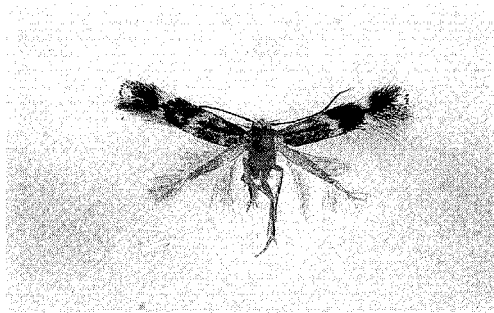
Fig. 2. *Cosmiotes stabilella*, ♂

zijn de verschillen onmiskenbaar, vooral bij de wijfjes, soms is het onderscheid arbitrair. Kweekresultaten kunnen in de toekomst misschien meer zekerheid geven of en hoe beide soorten onderscheiden moeten worden. Het uiterlijke kenmerk van *C. stabilella* (fig. 2-3), de helderwitte kop en halskraag, lijkt bij verse dieren in het algemeen aanwezig te zijn. Wat de genitalia betreft, hebben we ons bij mannetjes gebaseerd op het aanwezig zijn van een forse doorn aan het eind van de valve en een wat bredere saccus en bij de wijfjes op een breder antrum, een iets korter en breder signum en apophyses posteriores die niet langer zijn dan de apophyses anteriores.

Cosmiotes consortella (Stainton)

Waarnemingen. ZH: Katwijk, 17.vi.1987, 2 exemplaren, coll. JL (det. U. Parenti, Turijn); Z: Scharendijke, Brouwersdam, 27.ix.1986, KH; Schore, Spoordijk, 6.vii.1987, MJ, 2 ♂.

Tweede vermelding van de soort in Nederland. Eerder slechts bekend van Goeree, Kwade Hoek (ZH) (Langohr, 1981). De biologie is

Fig. 3. *Cosmiotes stabilella*, ♀

nog onduidelijk (Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen, 1977).

Coleophoridae

Coleophora ochripennella Zeller

Waarnemingen. NB: Vierlingsbeek, 1.vi.1990, TR, op licht.

In Nederland in deze eeuw alleen gevonden in Geulle (L) en Vierlingsbeek (mondelinge mededeling HW). In de collecties van Heylaerts en Snellen (RMNH) vonden wij bovendien materiaal uit de vorige eeuw van Breda (NB) en Arnhem (Gld). De donkerbruine zak met aanhangsels is van de herfst tot mei te vinden op de bladeren van Labiatae, zoals *Ballota*, *Stachys*, *Lamium* en *Glechoma* (Toll, 1962).

Coleophora calycotomella Stainton (fig. 4-7)

Waarnemingen. NB: Overloon, 26.vi.1990, TR.

De soort is voor het eerst in Nederland gevonden in Limburg in 1986 en 1987, respectievelijk te Mook en in het Meijnweggebied (Nieukerken et al, 1993). *Coleophora calycotomella* bereikt in Nederland zijn noordelijke verspreidingsgrens (mondelinge mededeling HW). In de gangbare literatuur wordt de soort niet correct of in het geheel niet afgebeeld. Ter aanvulling worden het imago (fig. 4), het mannelijk genitaal (fig. 6), het vrouwelijk genitaal (fig. 7) en de zak (fig. 5) afgebeeld naar Nederlandse dieren, in 1992 opgekweekt van materiaal verzameld op brem in het Weerter bos (L) door H.W. van der Wolf.

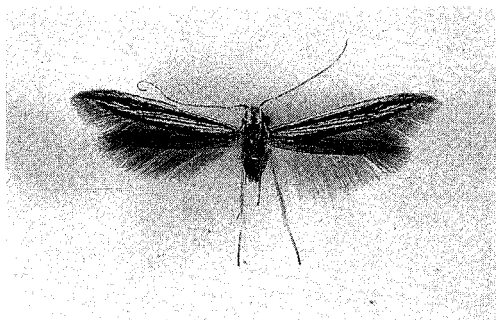

Fig. 4. *Coleophora calycotomella*, ♂

Fig. 5. Zak van *Coleophora calycotomella*.

Coleophora albicostella Duponchel

Waarnemingen. L: Wrakelberg, 16.vi.1984, 1 ♀, GL.

Het eerste exemplaar werd in 1980 gevonden op dezelfde vindplaats (Langohr, 1984). De rups leeft in een kleine bladzak van de herfst tot mei op de bladeren van Rosaceae, zoals *Fragaria* en *Potentilla* (Patzak, 1974).

Coleophora tanacetii Mühlig

Waarnemingen. NB: Eindhoven, eind vii-begin viii 1989, 1990 en 1991, zakken massaal op één plaats op een ruedaal terrein, HW.

Voor het eerst in ons land gevonden in Westerbork (Dr) in 1981 (Gielis et al., 1985). De bruine buiszakjes zijn te vinden op de bloeiwijzen van boerenwormkruid (mondelinge mededeling HW).

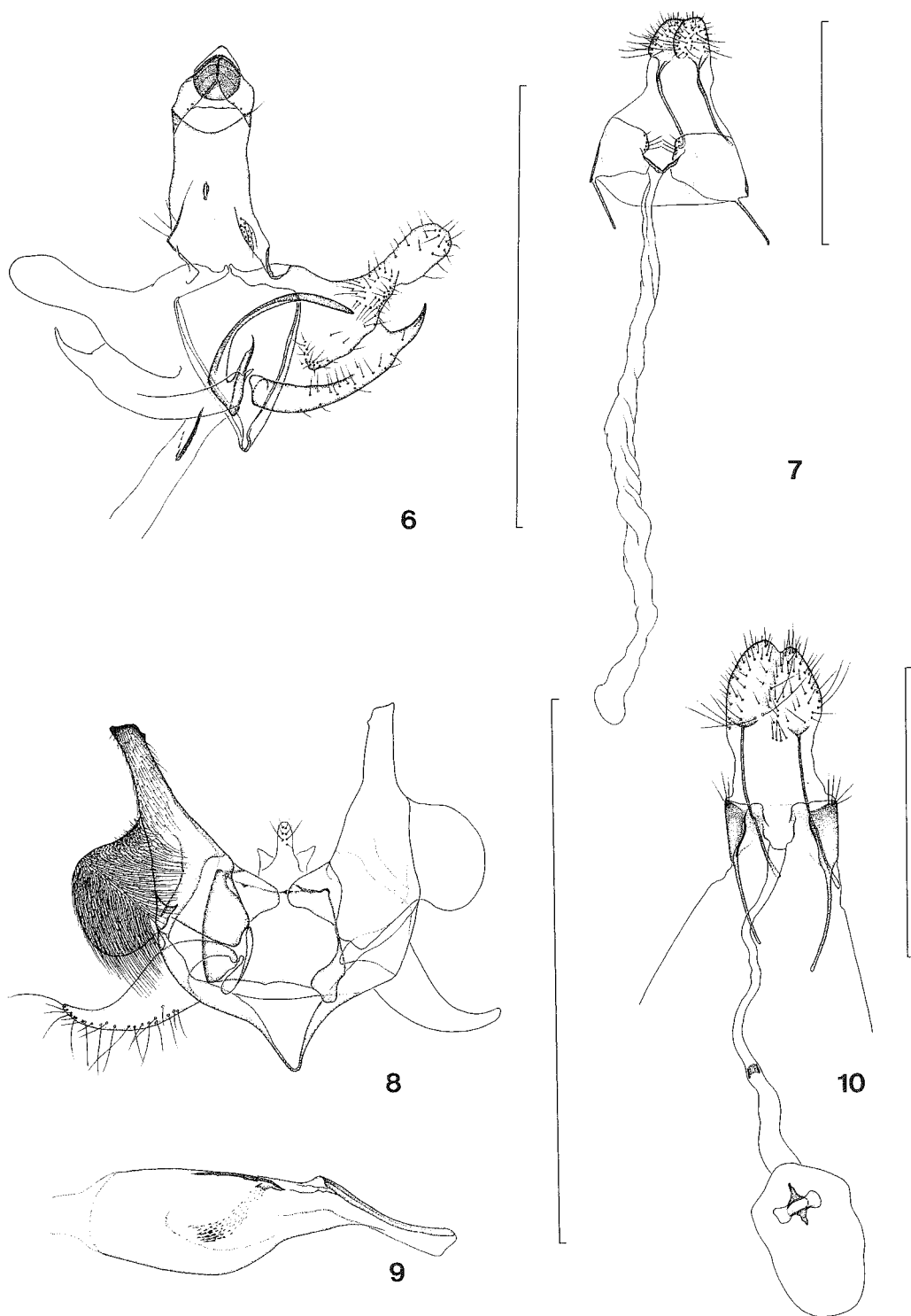
Coleophora artemisiella Scott

Waarnemingen. Fr: Terschelling, diverse plaatsen, jaarlijks van 1986-1991 tussen 19.v en 23.vii, LB en PJZ.

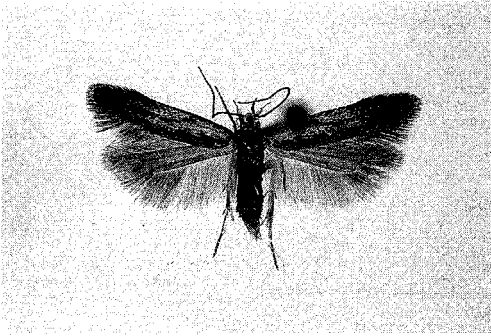
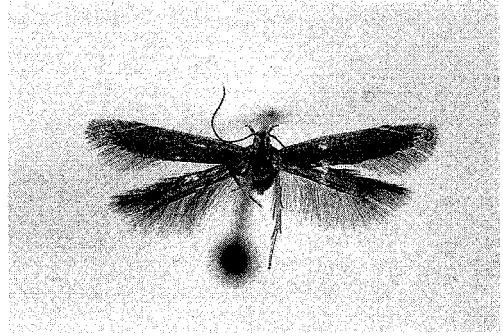
De soort is reeds gemeld van Noord-Holland, Zeeland en Noord-Brabant onder andere door Doets (1953). De rups leeft op zee-alsem (*Artemisia maritima* L.) in een grijze zak op de bladeren en de bloeiwijzen en is in september volwassen. Bij ons een kustsoort, maar in het buitenland leeft de rups ook op wilde averuit (*Artemisia campestris campestris* L.) en absint-alsem (*Artemisia absinthium* L.) en wordt dan ook landinwaarts en zelfs hoog in de bergen aangetroffen (mondelinge mededeling HW).

Coleophora granulata Zeller

Waarnemingen. ZH: Noordwijk, Coepelduinen, 21.vii.1991, EvN, 1 ♂ en viii.1991, EvN & RS, 5 ♀.

Figs. 6-10. Genitaliën. 6-7, *Coleophora calycotomella* (6, ♂; 7, ♀) 8-10, *Monochroa tetragonella* (8, ♂; 9, aedeagus; 10, ♀) (schaallijn 1 mm).

Fig. 11. *Monochroa tetragonella*, ♂Fig. 12. *Monochroa moyses*, ♂

De rups leeft in de zomer en in de herfst op de bloeiwijzen en de zaden van wilde averuit in een buiszak (Patzak, 1974). In de duinen bij Katwijk is de voedselplant duinaveruit (*Artemisia campestris maritima* Arcangeli). Tot dusver waren er slechts twee inlandse exemplaren bekend: Overveen (NH), 10.vi.1928 (RMNH) en Kampen (Ov), juli, 19e eeuw, 1 ♂, Snellen van Vollenhoven (coll. RMNH, ongepubliceerd, mondelinge mededeling HW).

Momphidae

Mompha idaei (Zeller)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, enkele plaatsen, 4.vii.1985, J. Peerenboom en 9.vi-14.vii. 1990, LB, in totaal 5 exemplaren.

De soort was tot voor kort alleen bekend van enkele vondsten uit Zuid-Limburg (Langohr, 1972). De rups leeft in de wortelstok van wilgeroosje (*Chamerion angustifolium* (L.) Holub) (Riedl, 1969).

Mompha conturbatella (Hübner)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, enkele plaatsen, 20.vi.1988, LB en H. de Boer, 2 exemplaren en 29.vi.1990, LB; NH: Texel, De Koog (Korverskooi), 7.vii.1990, ES, op licht.

De soort was tot dusver alleen bekend van het binnenland uit de provincies Drenthe, Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant. De rups leeft in het voorjaar tussen de samengesponnen topbladeren van wilgeroosje.

Mompha lacteella (Stephens)

Deze soort moet worden afgevoerd van de lijst. Ze werd in 1985 als nieuw vermeld voor de fauna (Gielis et al., 1985). Het bleek echter te gaan om *Mompha propinquella* Stainton, een sterk op *M. lacteella* gelijkende soort.

Mompha divisella Herrich-Schäffer

Waarnemingen. Fr: Terschelling, twee plaatsen, 17.iv.1988, PJZ en 13.x.1990, J. Bunnik.

Komt verspreid maar zeldzaam voor door het gehele land. De rups leeft in een gal in de stengels van diverse soorten basterdwederik (*Epilobium* sp.) (Emmet, 1979).

Cosmopterigidae

Cosmopterix lienigiella (Lienig & Zeller)

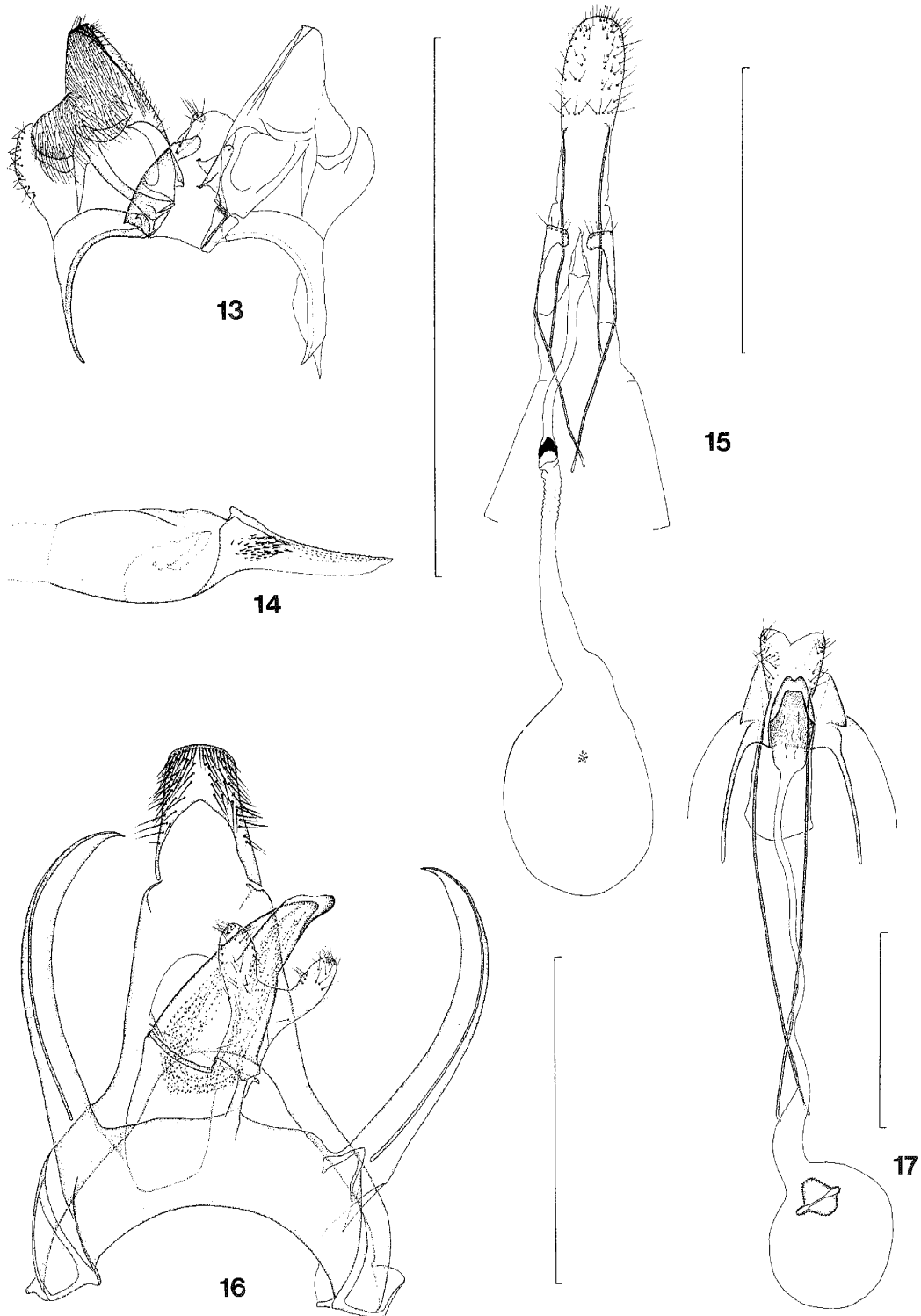
Waarnemingen. Fr: Terschelling, Boschplaat, 5.vi.1990, JB.

De vlinder werd gevangen op een relatief droge locatie met de voedselplant van de rups, riet (*Phragmites australis* (Cav.) Steudel). Het mogelijke biotoop van de soort, een sloot met riet, was echter in de nabijheid aanwezig. Eerder slechts bekend van enkele locaties in Noord- en Zuid-Holland.

Scythrididae

Scythris limbella (Fabricius) (= *S. quadriguttella* Thunberg)

Waarnemingen. NB: Drunen, 31.v.1988 en 12.vi.1989, LJD.

Figs. 13-17. Genitaliën. 13-15, *Monochroa moyses* (13, ♂; 14, aedeagus; 15, ♀); 16-17, *Teleiodes luculella* (16, ♂; 17, ♀) (schaallijn 1 mm).

Eerder bekend van oude vondsten uit Ellecom (Gld) en Breda (NB) (coll. Snellen en Heylaerts, RMNH) en Twello (Gld) (coll. JW). De rups leeft in de bloemen en knoppen van *Chenopodium* sp. en *Atriplex* sp. (Bengtsson, 1984).

Scythris siccella (Zeller)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Hoornse Bos, 4.vii.1990, H.J. Prijs, 1 ♂, uit malaiseval; Boschplaat, 17.vi., 7 en 13.vii.1991, LB, gesleept van wondklaver (*Anthyllis vulneraria* L.) en gevangen op de bloemen van zandblauwtje (*Jasione montana* L.).

Eerder bekend van van Arnhem (Gld), Soest (U), Laren en Bussum (NH), Lisse en Vogelenzang (ZH) en Bemelen (L). De rups is mogelijk nogal polyfaag (Bengtsson, 1984).

Gelechiidae

Monochroa conspersella (Herrich-Schäffer)

Waarnemingen. NH: Callantsoog, Zwanenwater, 20.vi.1988, JCK, 1 ♂ gesleept uit lage vegetatie.

Eerder bekend van Hollandse Rading (U), Kortenhoef (NH), Rockanje (ZH), Nederwetten (NB) en Kerkrade, Schinveld en Simpelveld (L) (Van Nieukerken, et al., 1993). De rups leeft in mei in de samengesponnen topscheuten van gewone wederik (*Lysimachia vulgaris* L.) (Emmet, 1979; Langohr & Schreurs, 1987).

Monochroa tetragonella (Stainton) (fig. 8-11)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Boschplaat, Derde Duintjes, 20.vi.1991, LB, 4 exemplaren gevangen op zandige plek met open begroeiing van gewone zoutmelde (*Atriplex portulacoides* L.) en de voedselplant melkkruid (*Glaux maritima* L.); ZH: Ouddorp, 26.vi.1990, KH, 1 ♀; Z: Zwartepolder, 16.vii.1987, MJ, 1 ♂.

Eerder vermeld van Melissant (ZH) (Huisman et al., 1986). Voor zover nu bekend blijkt de eerste vangst uit Nederland ook van Terschelling: 30.vi.1957, 1 ♂ (coll. Bentinck, RMNH).

Monochroa moyses Uffen (fig. 12-15)

Waarnemingen. ZH: Melissant, 13.vii en 10.viii.1965, 1 ♀; 26.vi.1972, 1 ♂; 2 en 8.vii.1977, 4 ♂; 4.vi.1982, 1 ♂; 5.vii.1983, 1 ♀; Ouddorp, 26.vi.1990, 1 ♂, KH; Z: Waarde, 17.vi.1978, 1 ♂, 1 ♀, HW; Rilland, 8.vii.1984, 4 ♀, MJ; NB: Markiezaatsmeer, 8.vii.1984, 1 ♂, 3 ♀, MJ.

Af en toe wordt in Zuidwest-Nederland een kleine, weinig getekende grijsbruine *Monochroa*-soort gevonden, die tot 1984 het etiket *M. tetragonella* kreeg opgeplakt. Op het SEL Congres in 1984 te Wageningen kwam I. Svensson echter tot de conclusie dat de Nederlandse dieren tot *M. niphognatha* Gozmany moesten worden gerekend (Huisman et al., 1986). In dezelfde publikatie werd de vangst in 1983 van de eerste "echte" *M. tetragonella* uit ons land gemeld.

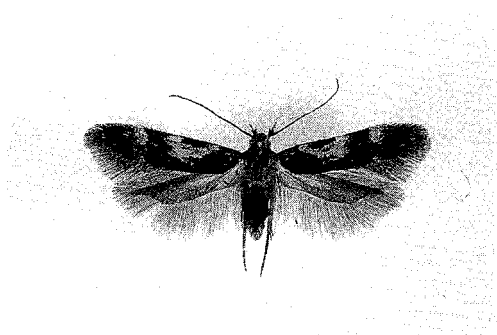
Nader onderzoek van de genitalia van een ♀ uit Melissant en vergelijking met preparaten van een ♂ en een ♀ uit Waarde door O. Karsholt deed echter twijfel rijzen aan de juistheid van de diagnose *M. niphognatha*. Hij vermoedde dat het om een nieuw te beschrijven soort ging, waar men juist in die tijd in Engeland mee bezig was.

Inmiddels is een publikatie van Uffen (1991) verschenen, waarin *Monochroa moyses* beschreven wordt en waartoe ook de genoemde Nederlandse dieren blijken te behoren. Deze soort werd recent al voor Nederland vermeld in een artikel over het Markiezaatsmeer (Jansen & Asselbergs, 1993).

Wat dus eerst *Monochroa tetragonella* heette en vervolgens *M. niphognatha*, moet nu dus in elk geval ten dele de naam *M. moyses* krijgen. Een *Monochroa*, door Bentinck op Terschelling gevangen in 1957 en door hem als *M. tetragonella* gedetermineerd, bleek wel een echte *M. tetragonella* te zijn.

Om de verwarring te verminderen worden *Monochroa moyses* en *M. tetragonella* hier, zij het kort en onvolledig, behandeld in het licht van de huidige kennis.

Monochroa tetragonella (fig. 11). Grondkleur van de voorvleugel van het ♂ bruinigrijs, bestrooid met lichtgrijze, bijna witte, schubben, die vooral aan de basis aanwezig zijn en minder naar de costa en de apex. In totaal met

Fig. 18. *Teleiodes luculella*, ♂

vijf zwarte vlekken, als volgt verspreid: vanaf een-derde van de basis naar de apex drie, waarvan de binnenste twee met elkaar zijn verbonden door een vage streep, daaronder in de vouw nogmaals twee. Achtervleugel lichtgrijs, glanzend. Bij het ♀ is de lichtgrijze bestrooiing op de voorvleugel beduidend minder. Bij het mannelijk genitaal (fig. 8) is de cucullus van de valve slank met een recht afgeknotte top en is de apex van de aedeagus gebogen en glad (fig. 9). Bij het vrouwelijk genitaal is het ostium ongeveer tweemaal zo breed als het begin van de ductus bursae en is het signum groot, kruisvormig met twee scherpe en twee stompe uiteinden (fig. 10).

Monochroa moyses (fig. 12). Grondkleur van de voorvleugel eenkleurig bruinig-grijs. In het midden voor de apex een zwarte punt. Aan de costa, op drie-vierde, een schuin naar buiten verlopende, vage lichte streep. Achtervleugel grijs, donkerder dan bij *M. tetragonella*. Bij het mannelijk genitaal (fig. 13) is de cucullus van de valve kort en dik met een stompe top en is de apex van de aedeagus bijna recht en voorzien van fijne tanden (fig. 14). Bij het vrouwelijk genitaal is het ostium nauwelijks wijder dan het begin van de ductus bursae en is het signum klein en rond, en voorzien van vele kleine tanden (fig. 15).

Beide soorten komen voor in zoute kustbiotopen. Als voedselplant voor *M. tetragonella* wordt opgegeven melkkruid (Emmet, 1979) en van *M. moyses* heen (*Scirpus maritimus* L.). De rups van *M. moyses* maakt een gangmijn van ongeveer 10 cm lengte in het blad, waarin ze van augustus tot in de herfst leeft.

Fig. 19. *Teleiodes flavimaculella*, ♂

De volwassen rups verlaat de mijn voor de winter en overwintert als rups. Er zijn twee generaties per jaar (Uffen, 1991).

Ptocheuusa paupella (Zeller)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Jan Thijssensduin, 24.vi.1986, LB.

Eerder alleen bekend van een zevental vindplaatsen in het zuidwesten van ons land (Bentinck, 1963, Huisman, 1980, Gielis et al., 1985, Huisman et al., 1986). De rups leeft in de bloemhoofdjes van onder andere heeldbladjes (*Pulicaria dysenterica* (L.) Bernh.) (Emmet, 1979).

Apatetris kinkerella (Snellen) (= *Didactylota kinkerella* (Snellen))

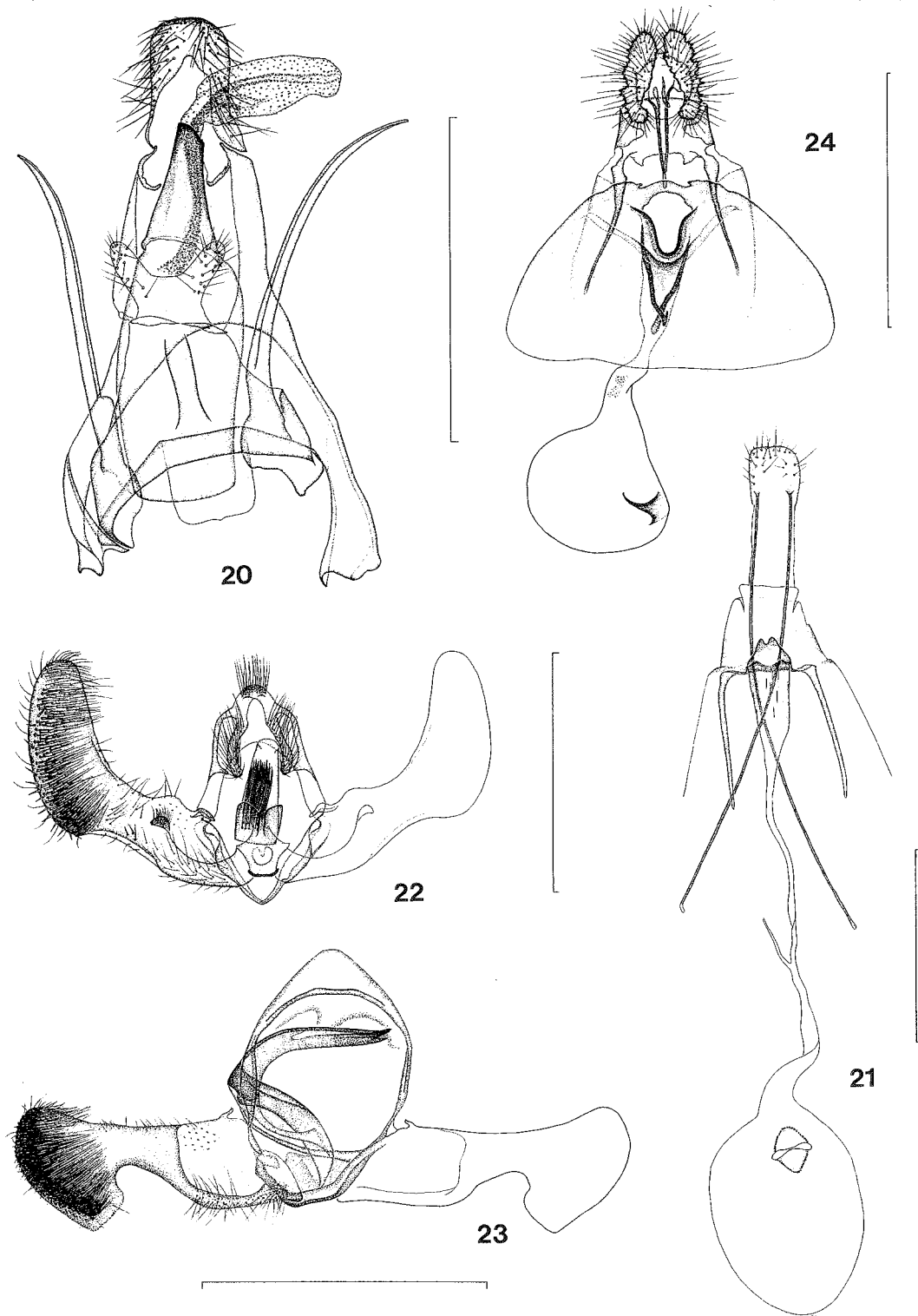
Waarnemingen. Fr: Terschelling, diverse plaatsen, 2.vi-2.vii.1987 tot 1989, LB en PJZ, 6 exemplaren.

Na de vondst in het Zwanenwater (Gielis et al., 1985) de tweede recente vondst van deze zeldzame soort. De rups mineert in de bladeren van helm (*Ammophila arenaria* (L.) Link) (Hering, 1957).

Teleiodes flavimaculella (Herrich-Schäffer), nieuw voor de fauna (fig. 19-21)

Waarnemingen. Gld: Assel, 7.vi.1970 en 7.vii.1983; Twello, 4.vii.1985; Hoog Soeren, 15.vii.1983; Heerde, 11.vi.1977 en 1.vii.1977, 2.v.1990, ex larva uit oude *Solenobia*-zak, JW; U: Amersfoort, 6.vii.1991, KCN, op licht.

De rups is nog onbekend, maar vermoede-

Figs. 20-24. Genitaliën. 20-21, *Teleiodes flavimaculella* (20, ♂; 21, ♀); 22, *Epiblema cnicicolana*, ♂; 23-24, *Dichrorampha consortana* (23, ♂; 24, ♀) (schaallijn 11 mm).

Fig. 25. *Epiblema cnicicolana*, ♂

lijk leeft ze op eik (Steuer, 1988). Kastanje (*Castanea* sp.) wordt echter ook als waardplant opgegeven (Piskunov, 1981). De soort komt reeds lang voor in ons land, maar is tot dusver niet opgemerkt vanwege de grote gelijkenis met de algemeen voorkomende *Teleiodes luculella* (Hübner). Het oudste exemplaar dateert van Arnhem (Gld), 1874, vermoedelijk verzameld door Van Medenbach de Rooy (coll. RMNH), terwijl er ook van Eperheide (L), 1946, Vári (coll. ZMA) en Amerongen (U), 1953, Bentinck (coll. RMNH) exemplaren in de collecties werden aangetroffen.

Teleiodes flavimaculella en *T. luculella* kunnen als volgt van elkaar worden onderscheiden.

Teleiodes luculella (fig. 18). De voorvleugel bij deze soort is breder aan de apex en bonter gekleurd dan bij *T. flavimaculella*. De oranje subcostale vlek op de voorvleugel maakt onderdeel uit van een halfcirkelvormige grijswitte vlek. Deze vlek raakt met beide uiteinden de costa en omsluit daar een zwarte vlek. Op driekwart van de vleugellengte bevindt zich een costale grijswitte vlek, die tot het midden van de vleugel reikt. Bij het mannelijk genitaal is de valve driemaal zo breed als bij volgende soort en sterk gekromd (fig. 16). Bij het vrouwelijk genitaal is het ostium ovaal en de lamella antevaginalis afgeknot kegelvormig (fig. 17).

Teleiodes flavimaculella (fig. 19). De voorvleugel is spits aan de apex en maakt een minder bonte indruk. Rond de oranje subcostale middenvlek op de voorvleugel enkele grijswitte schubben. In tegenstelling tot de

volgende soort vormen deze geen halfcirkelvormige vlek. De costale grijswitte vlek is klein en reikt tot ongeveer een derde van de vleugelbreedte. Bij het mannelijk genitaal is de valve zeer smal en bijna recht (fig. 20). Bij het vrouwelijk genitaal loopt het ostium taps toe. De lamella antevaginalis is zeer smal en heeft in het midden een uitholling (fig. 21).

Teleiodes flavimaculella komt voor in het noordelijk gedeelte van West-Europa en is onder andere van Finland, Zweden, Denemarken en Duitsland maar ook van Oostenrijk bekend (Svensson, 1975; Steuer, 1988).

Gelechia senticetella (Staudinger)

Waarnemingen. L: Vilt, 5-17.viii.1991, BvA, meer dan 25 exemplaren op licht.

De soort werd voor het eerst in Nederland waargenomen in 1986 te Melissant (ZH) en vervolgens in Kortgene (Z) en Geulle (L). Zij breidt zich vermoedelijk uit dankzij aangeplante jeneverbes (*Juniperus* sp.) (Van Nieukerken et al., 1993).

Reuttia subocellea (Stephens)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Boschplaat, westelijk deel, omgeving Witduin, 21.vii.1990, Jollemabos, 25.vii.1991, ten westen van Jan Thijssensduin, 28.vii.1990, LB; NH: Callantsoog, Zwanenwater, 20.vii.1991, JCK, op licht.

De rups leeft op de zaadhoofdjes van wilde marjolein (*Origanum vulgare* L.) en watermunt (*Mentha aquatica* L.) en maakt een zak van de resten van de bloemen. Als voedselplant komt in het Waddendistrict de laatste plant in aanmerking. Eerder bekend van Zuidwest-Nederland en Zuid-Limburg (Van Nieukerken, et al., 1993).

Platyedra subcinerea (Haworth)

Waarnemingen. L: Venray, 9.vi.1989, TR.

De eerste vondst in ons land stamt ook uit Limburg: St. Pietersberg, 5.v.1949 (Doets, 1950). De rups leeft in juni en juli in de bloemen en zaden van groot kaasjeskruid (*Malva sylvestris* L.) (Emmet, 1979).

Brachmia inornatella (Douglas)

Waarnemingen. FL: Oostvaardersplassen, vi.1991, 4 exemplaren, J. de Rond, uit malaiseval (coll. KH); NH: Texel, De Koog (Korverskooi), 26.vi.1990, ES, 2 exemplaren op licht.

Verder bekend van diverse vindplaatsen in Noord- en Zuid-Holland (Doets, 1949). De rups leeft in de stengels van riet.

Tortricidae*Clepsis senecionana* (Hübner)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, vele plaatsen, 1985-1991, soms in aantal in duinvallen met gagelvegetaties, LB en PJZ.

De rups leeft volgens de literatuur op allerlei lage planten en in Schotland zelfs op diverse naaldbomen (Hannemann, 1961; Bradley et al., 1973), maar de belangrijkste voedselplanten zijn, althans in Nederland en in Engeland, toch wel bosbes (*Vaccinium* sp.) en gagel (*Myrica gale* L.). Dienovereenkomstig wordt de vlinder in ons land voornamelijk gevonden in bosbesgebieden en op enkele moerassige plaatsen (Bentinck & Diakonoff, 1968; Gielis et al., 1985). De voedselplant op Terschelling is gagel. De vermelding van Melissant als vindplaats in Bentinck & Diakonoff (1968) moet vervallen; deze berust op een foutieve identificatie van een exemplaar van *Cnephasia longana* (Haworth).

Cnephasia genitalana Pierce & Metcalfe

Waarnemingen. Gld: Wezep, 2.viii.1990, KH, 1 ♂, op licht; ZH: Lekkerkerk, Bakkerswaal, 24.vi.1986, JL, 1 ♂.

Eerder alleen vermeld van de St. Pietersberg (L). De rups leeft in de bloemhoofdjes van *Hieracium* sp. en *Leucanthemum* sp. (Bentinck & Diakonoff, 1968).

Eana incanana (Stephens)

Waarnemingen. NH: Overveen, Middenduin, 20.vii.1991, IAK, 1 ♂.

Deze soort werd onlangs als nieuw voor onze fauna vermeld (De Vos, 1987) en is alleen bekend uit Noord-Holland: Amsterdam,

Heemskerk en Castricum. De rups leeft in het voorjaar in de bloemhoofdjes van wilde hyacint (*Scilla non-scripta* (L.) Hoffmanns et Link) en margriet (*Leucanthemum vulgare* Lam.).

Acleris permutana (Duponchel)

Waarnemingen. ZH: 2 km ten noorden van Katwijk, 18.viii.1988, 3 ♂; Noordwijk, Coepelduinen, 7.viii.1989, 1 ♂, EvN.

Eerder bekend van het Zwanenwater (NH) en drie locaties in de duinen tussen Noordwijk en Zandvoort. De rups leeft op sleedoorn en *Rosa* sp. (Bentinck & Diakonoff, 1968).

Trachysmia sodaliana (Haworth)

Waarnemingen. NB: Vierlingsbeek, 31.v.1990, TR, op licht.

Eerder alleen bekend van Oostvoorne (ZH) in 1959, 1960 en 1987 (Huisman, 1987). De rups leeft in de bessen van sporkehout (*Rhamnus frangula* L.) en wegedoorn (*Rhamnus catharticus* L.) (Bradley et al., 1973).

Phalonidia permixtana (Denis & Schiffermüller)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Boschplaat, Eerste duintjes, 29.v.1986, LB.

Eerder bekend van Wageningen en Acquoy (Gld) en het Zwanenwater (NH) (Huisman, 1987). De rups leeft in juni en juli en van september tot april in de stengels, bloemhoofdjes en zaden van zwanebloem (*Butomus umbellatus* L.), kartelblad (*Pedicularis* sp.), grote waterweegbree (*Alisma plantago-aquatica* L.), ogentroost (*Euphrasia* sp.) en ratelaar (*Rhinanthus* sp.) (Bradley et al., 1973).

Pristerognatha fuligana (Denis & Schiffermüller)

Waarnemingen. Ov: Losser, Arboretum, 13.x.1988, JCK, rupsen in wortelstokken van groot springzaad (*Impatiens noli-tangere* L.). Deze werden buiten in een oude nylonkous opgehangen en leverden op 29 en 31.v. en 9.vi.1989 in totaal 3 ♂.

De eerste vondst van deze soort buiten Zuid-Limburg. Voor het eerst in Nederland verzameld in Kerkrade in 1970 (Langohr, 1972).

Pristerognatha penthinana (Guenée)

Waarnemingen. Ov: Losser, Arboretum, 13.x.1988, uit dezelfde kweek als *P. fuligana*: op 26.v.1989 2 ♀.

De soort werd in 1984 voor het eerst vermeld uit Nederland van het Elsetterbos (Langohr, 1984), maar was reeds eerder in Nederland verzameld: Ubbergen (Gld), 19.vi.1920, 1 ♀ (coll. Bentinck, RMNH).

Epiblema cnicicolana (Zeller), nieuw voor de fauna
(fig. 22, 25)

Waarnemingen. Z: Kortgene, 1.vii.1991, JV, 2 ♂ op licht.

De vlinder (fig. 25) lijkt op *Epiblema costipunctana* (Haworth), maar is wat minder scherp getekend en maakt daardoor een meer effen en iets donkerder indruk. De witte binnenrandsvlek is wat smaller dan bij *Epiblema scutulana* (Denis & Schiffermüller) en reikt iets verder in de richting van de voorrand. De mannelijke genitalia (fig. 22) lijken ook het meest op die van *E. costipunctana*, maar de ventrale rand van de sacculus gaat vloeiender over in de cucullus, die daardoor de duidelijke uitstulping in proximale richting mist. De socii zijn nog iets langer. Men vergelijkte in Pierce & Metcalfe (1922) de figuren van *E. cnicicolana* en *E. littorana* (= *E. cnicicolana* Zeller) met die van *E. trigeminana* (= *E. costipunctana* (Haworth)), *E. pflugiana* en *E. circiana* (beide = *E. scutulana* (Denis & Schiffermüller)). De veelheid aan synoniemen geeft al aan dat het onderscheid niet eenvoudig is.

De rups van *Epiblema cnicicolana* leeft van juli tot september in het onderste stengeldeel van heelblaadjes, overwintert en verpopt vervolgens in het voorjaar. De vlinder komt lokaal en schaars voor in het zuiden van Engeland (Bradley et al., 1979). Verder wordt de soort slechts vermeld van Slowakije, Hongarije, Dalmatië, Albanië en Sicilië (Hanne-

mann, 1961; Kuznetsov, 1978; Patocka & Reiprich, 1989).

Cydia amplana (Hübner)

Waarnemingen. NH: Callantsoog, Zwanenwater, 8 en 10.viii.1990, JCK, 2 exemplaren op licht; Bergen, 15 en 30.viii. en 2.ix.1991, RV, 19 exemplaren op licht.

In 1990 als nieuw voor de fauna gemeld naar aanleiding van de vangst van zes exemplaren te Bergen (De Vos, 1991). De rups leeft in de eikels van vrijstaande eiken (De Vos, 1991). Verder worden ook okkernoot (*Juglans regia* L.), hazelaar (*Corylus avellana* L.) en amandel (*Prunus amygdalus* Batch) genoemd als waardplant (Hannemann, 1961).

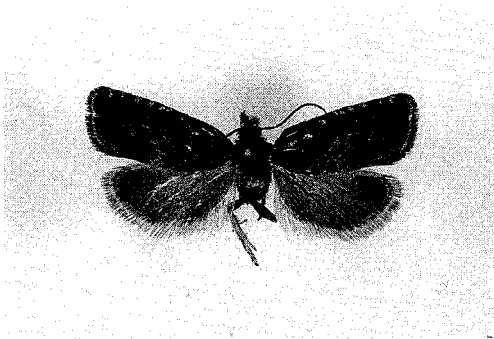
Dichrorampha consortana Stephens, nieuw voor de fauna
(fig. 23-24, 26)

Waarnemingen. Gld: Ratum, 27.v.1990, JW, 8 ♂.

De soort (fig. 26) lijkt uiterlijk veel op een kleine *Dichrorampha aeratana* (Pierce & Metcalfe), maar de voorvleugels zijn smaller en missen de olijfgroene tint. Verder is de binnenrandsvlek groter en duidelijker zichtbaar, zo ook de voorrandshaakjes met de daarbij aansluitende dwarslijnen. Bij het mannelijk genitaal (fig. 23) is de cucullus hamervormig en is de aedeagus gebogen met een grote doorn aan het uiteinde. Bij het vrouwelijk genitaal (fig. 24) zijn de zijden van het colliculum sterk gesclerotiseerd en de lamella antevaginalis U-vormig gebogen.

De rups leeft in mei en juni in de wortel en de stengel van margriet (*Leucanthemum vulgare* Lamk.), tot in de bloemknop. Daardoor ontstaat er een lichte zwelling aan de stengel met misvorming als gevolg. De verpopping vindt plaats in de stengel of in de grond (Bradley et al., 1979). De laatste auteur en Hannemann (1961) geven als vliegtijd op juli en augustus en Danilevskii & Kuznetsov (1968) vermelden juni en juli. Het laatste komt meer overeen met de Nederlandse vangsten.

De soort komt voor in Centraal en Oost-Europa en is onder andere bekend van Polen, Slowakije, Oostenrijk, Duitsland, Frankrijk en

Fig. 26. *Dichrorampha consortana*, ♂

Engeland (Bradley et al., 1979; Hannemann, 1961; Kuznetsov, 1978; Patocka & Reiprich, 1989).

Pterophoridae

Oidaematophorus lithodactyla (Treitschke)

Waarnemingen. NH: Texel, De Koog (Korverskooi), 21.vii.1989; 19.vi, 1 en 23.viii.1990 en 22.viii.1991, ES, in totaal 6 exemplaren op licht en in malaiseval.

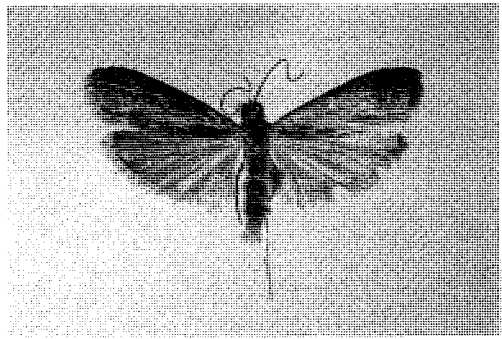
Eerder bekend van Arnhem (Gld), Koedijk (NH), Dordrecht, Oostvoorne, Rockanje en Goeree (Kwade Hoek) (ZH) en Schinnen, Vijlen en Cottessen (L). De rups leeft op donderkruid (*Inula conyza* DC.), wilgebladlant (*Inula salicina* L.) en heelblaadjes (Kuchlein & Giels, 1982).

Pyralidae

Eccopisa effractella Zeller, nieuw voor de fauna (fig. 27-31)

Waarnemingen. L: Stein, 8.vii.1984, A.J. Munsters leg., uit lichtval; Geulle, 28.vi en 5.vii.1986, A.L. Cox, det. JA.

De rups leeft in juli en augustus op appel (*Malus sylvestris* Miller), waarbij ze langs de hoofdnerf een dakvormig spinsel vervaardigt, vermengd met de beharing van het blad. Ook bekend van pruim (*Prunus* sp.) en hazelaar. Eerder vermeld van België en Duitsland, alsmede landen verder naar het zuiden en oosten (Hannemann, 1964; Roesler, 1973). De soort bevindt zich in Nederland aan de noordwestelijke rand van haar verspreidingsgebied.

Fig. 27. *Eccopisa effractella*, ♂

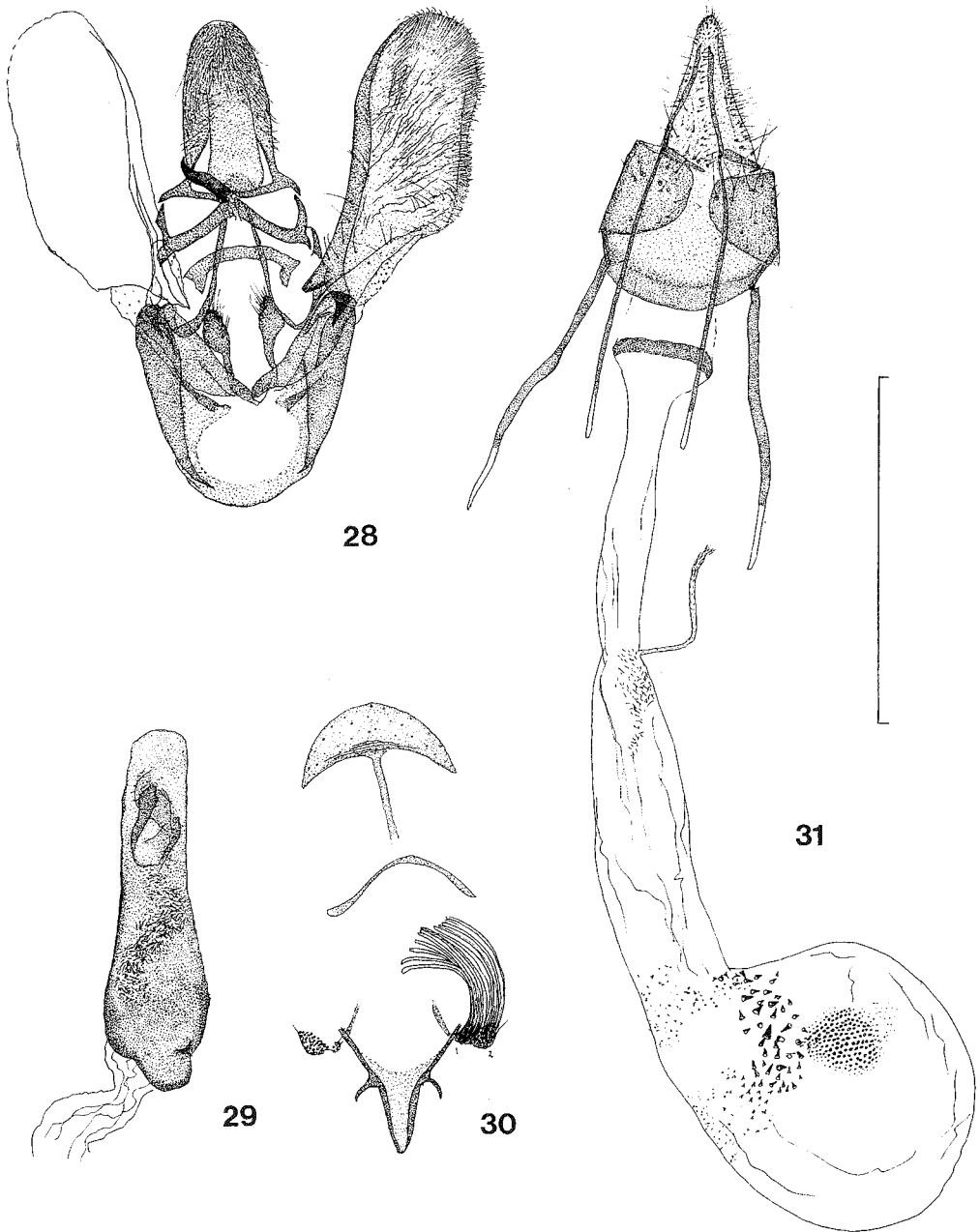
Etiella zinckenella (Treitschke), nieuw voor de fauna (fig. 32)

Waarnemingen. ZH: Melissant, 7.ix.1989, KH, op licht.

De soort (fig. 28) lijkt met zijn effen bruin-grijze grondkleur en de witte voorrandstreep op de voorvleugels op *Pima boisduvaliella* (Guenée), maar maakt een duidelijk forsere en donkerder indruk. Bijzonder kenmerkend is de licht gebogen oranjegele dwarsband op een derde van de vleugelwortel.

De vlinder wordt beschreven als een tropische en subtropische soort en heeft volgens Hannemann (1964) en Palm (1986) een merkwaardig grote verspreiding, met vondsten in alle werelddelen. In Europa is *E. zinckenella* in het zuiden algemeen en komt voor tot in midden-Frankrijk. Daarnaast wordt zij ook vermeld uit Zwitserland, Oostenrijk en de Oeral. In Duitsland is de vlinder slechts hier en daar gevangen, onder andere bij Hannover, Hamburg, Dresden en in de Oberlausitz. Er zijn geen vermeldingen uit België en Groot-Brittannië. Wel zijn er twee vangsten uit Denemarken bekend, beide van Bornholm in 1969 en 1973 (Hannemann, 1964; Palm, 1986). In Denemarken wordt de vlinder dan ook als een zeldzame migrant beschouwd, hetgeen goed aansluit bij de Nederlandse vangst in een gunstige streek voor trekvlinders.

De rups leeft in de peulen van vlinderbloemigen, onder andere blazenstruik (*Colutea arborescens* L.), boon (*Phaseolus vulgaris* L.), erwt (*Pisum* sp.) en lathyrus (*Lathyrus* sp.). In sommige landen is de rups schadelijk, getuige de naam "limabeen podborer" (Hannemann, 1964). Palm (1986) geeft voor Duitsland als

Figs. 28-31. Genitaliën *Eccopisa effractella*. 28, ♂; 29, aedeagus; 30, culcita; 31, ♀ (schaallijn 1 mm).

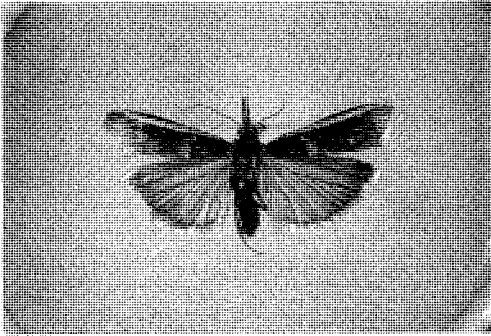

Fig. 32. *Etiella zinckenella*, ♂

vliegtijd half juni tot half augustus op. Onze vangst valt daar dus buiten, maar dat is niet zo verwonderlijk, omdat de soort 2 tot 7 generaties per jaar zou hebben.

Literatuur

- AGASSIZ, D.J.L., 1987. The British *Argyresthiinae* and *Yponomeutinae*.- *Proc. Trans. Br. ent. nat. Hist. Soc.* 20: 1-26.
- BENGTSOON, B. Å., 1984. The *Scythrididae* (Lepidoptera) of Northern Europe.- *Fauna ent. scand.* 13: 1-137.
- BENTINCK, G.A., 1963. Bijzondere Lepidoptera voor de Nederlandse fauna.- *Ent. Ber., Amst.* 23: 171-172.
- BENTINCK, G.A. & A. DIAKONOFF, 1968. De Nederlandse Bladrollers (Tortricidae).- *Monogr. ned. ent. Ver.* 3: 1-201.
- BRADLEY, J.D., W.G. TREMAWAN & A. SMITH, 1973. *British Tortricoid Moths. Cochylidae and Tortricidae: Tortricinae*: i-viii, 1-251. The Ray Society, London.
- BRADLEY, J.D., W.G. TREMAWAN & A. SMITH, 1979. *British Tortricoid Moths. Tortricidae: Olethreutinae*: i-viii, 1-336. The Ray Society, London.
- DANILEVSKII, A.S. & V.I. KUZNETSOV, 1968. Listovetki (Tortricidae). Triba plodozhorki (Laspeyresini). In: *Fauna SSSR. Nasekomye Cheshuekrylye* 5: 1-636.
- DOETS, C., 1949. Lepidopterologische mededelingen over 1946-1948.- *Ent. Ber., Amst.* 12: 413-417.
- DOETS, C., 1950. Notes on Lepidoptera, 1949.- *Ent. Ber., Amst.* 13: 163-167.
- DOETS, C., 1953. Lepidopterologische mededelingen over 1950-1951.- *Ent. Ber., Amst.* 14: 196-200.
- EMMET, A.C., 1979. *A field guide to the smaller British Lepidoptera*: 1-271. The British Entomological and Natural History Society, London.
- EMMET, A.M., I.A. WATKINSON & M.R. WILSON, 1985. *Gracillariidae. The moths and butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath & A.M. Emmet, eds) 2: 244-363. Harley Books, Martins.
- GIELIS, C., K.J. HUISMAN, J.H. KUCHLEIN, E.J. VAN NIEUKERKEN, H.W. VAN DER WOLF & J.B. WOL-SCHRIJN, 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera).- *Ent. Ber., Amst.* 45: 89-104.
- HANNEMANN, H.J., 1961. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera I. Die Wickler (s. str.) (Tortricidae).- *Tierw. Dtl.* 48: 1-233.
- HANNEMANN, H.J., 1964. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera II. Die Wickler (s.l.) (Cochylidae und Carposinidae). Die Zünslerartigen (Pylalidae).- *Tierw. Dtl.* 50: 1-401.
- HANNEMANN, H.J., 1977. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera III. Federmotten (Pterophoridae). Gespinstmotten (Yponomeutidae). Echte Motten (Tineidae).- *Tierw. Dtl.* 63: 1-273.
- HEATH, J. and E.C. PELHAM CLINTON, 1976. *Incurvariiidae. The moths and butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath & A.M. Emmet, eds) 1: 277-286. Curwen Press, London.
- HERING, E.M., 1957. *Bestimmungstabellen der Blattminen von Europa* 1-2: 1-1185; 3: 1-221. Junk, Den Haag.
- HUISMAN, K.J., 1974. Interessante vangsten van Lepidoptera.- *Ent. Ber., Amst.* 34: 153-154.
- HUISMAN, K.J., 1980. Over enkele Nederlandse macro- en microlepidoptera.- *Ent. Ber., Amst.* 40: 99-101.
- HUISMAN, K.J., 1987. Aantekeningen over Nederlandse Cochylidae (Lep.).- *Ent. Ber., Amst.* 47: 81-88.
- HUISMAN, K.J., J.H. KUCHLEIN, E.J. VAN NIEUKERKEN, H.W. VAN DER WOLF, J.B. WOL-SCHRIJN, & C. GIELIS, 1986. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984 (Lepidoptera).- *Ent. Ber., Amst.* 46: 137-156.
- JANSEN, M.G.M. & J.E.F. ASSELBERGS, 1993. De Lepidoptera uit de getijzone van het Markiezaat, een voormalig schor in westelijk Noord-Brabant.- *Ent. Ber., Amst.* 53: 1-9.
- KUCHLEIN, J.H. & C. GIELIS, 1982. *Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse Microlepidoptera, 2. Pylalidae (tweede gedeelte), Pterophoridae*: 1-86. Landbouwniversiteit, Wageningen.
- KUCHLEIN, J.H., C. GIELIS, K.J. HUISMAN, E.J. VAN NIEUKERKEN, H.W. VAN DER WOLF & J.B. WOL-SCHRIJN, 1988. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1985 (Lepidoptera).- *Ent. Ber., Amst.* 48: 69-81.
- KUCHLEIN, J.H. & A.J. MUNSTERS M.S.C., 1988. Faunistische bewerking van de Microlepidoptera te Stein (prov. Limburg).- *Publ. natuurrh. Genoot. Limburg* 37: 1-48.
- KUZNETSOV, V.I., 1978. Tortricidae (Olethreutidae, Cochylidae) - *Opred. nasekomykh evropejskoj tsjasti SSSR* (G.S. Medvedev ed.), Lepidoptera 4(1): 193-680.
- LANGOHR, G.R., 1972. Drie nieuwe Microlepidoptera voor de Nederlandse fauna.- *Ent. Ber., Amst.* 32: 53-54.
- LANGOHR, G.R., 1981. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna.- *Ent. Ber., Amst.* 41: 4-8.
- LANGOHR, G.R., 1982. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna.- *Ent. Ber., Amst.* 42: 163-167.

- LANGOHR, G.R., 1984. nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna.- *Ent. Ber., Amst.* 44: 97-100.
- LANGOHR, G.R. & A.E.P. SCHREURS, 1987. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna (7).- *Ent. Ber., Amst.* 47: 42-48.
- LEMPKE, B.J., 1976. Naamlijst van de Nederlandse Lepidoptera.- *Bibl. K. Ned. Natuurh. Veren.* 21: 1-100.
- LEMPKE, B.J., 1986. *De vlinders van Friesland*: 1-264. Fryske Akademy, Leeuwarden.
- NIJCKERKEN, E.J. VAN, 1990. The Trifurcula subnitidella group (Lepidoptera: Nepticulidae): Taxonomy, distribution and biology.- *Tijdschr. Ent.* 133: 205-238.
- NIJCKERKEN, E.J. VAN, C. GIELIS, K.J. HUISMAN, J.C. KOSTER, J.H. KUCHLEIN, H.W. VAN DER WOLF & J.B. WOLSCHEIJN, 1993. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland.- *Ned. faun. Meded.* 5: 47-62.
- PALM, E., 1986. *Nordeuropas Pyralider*: 1-287. Danmarks Dyreliv Bind 3. Fauna Bøger, København.
- PALM, E., 1989. *Nordeuropas Prydvinger*: 1-247. Danmarks Dyreliv Bind 4. Fauna Bøger, København.
- PATOČKA, J. & A. REIPRICH, 1989. Zoznam na Slovensku zistených alebo ockávaných lepidopter.- *Zprávy Čs. společnosti entomologické při CSAV, Praha* 25: 1-139.
- PATZAK, H., 1974. Beiträge zur Insektenfauna der DDR: Lepidoptera - Coleophoridae.- *Beitr. Ent.* 24: 153-278.
- PIERCE, F.N. & J.W. METCALFE, 1922. *The Genitalia of The Group Tortricidae of the Lepidoptera of the British Islands*: i-xxii, 1-101. Classey, Middlesex (reprint).
- PISKUNOV, V.I., 1981. Gelechiidae - *Opred. nasekomych evropejskoj tjsasti USSR* (G.S. Medvedev ed.), Lepidoptera 4(2): 659-748.
- RIEDL, T., 1969. Matériaux pour la connaissance des Momphidae paléarctiques (Lepidoptera). Partie IX. Revue des Momphidae européennes, y compris quelques espèces d'Afrique du Nord et du Proche-Orient.- *Polskie Pismo ent.* 39: 635-923.
- ROESLER, R.U., 1973. Phycitinae. 1. Trifine Acrobasiinae - *Microlepidoptera Palaearctica* 4 (2 vols): i-xvi, 1-752; 1-137. Fromme, Wien.
- SCHNACK, K. (ed.), 1985. Katalog over de danske Sommerfugle.- *Ent. Meddr.* 52 (2-3): 1-163.
- STEUER, H., 1988. Die Mitteleuropäischen Arten der Gattungen Teleiodes Sattler, 1960 und Exoteleia Wallengren, 1881 (Insecta, Lepidoptera, Gelechiidae).- *Rudolstädter nat. hist. Schr.* 1: 88-97.
- SØNDERUP, H.P.S., 1949. Fortegnelse over de Danske Miner (Hyponomer.).- *Spolia zool. Mus. haun.* 10: 1-256.
- SVENSSÖN, I., 1975. Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1975.- *Ent. Tidskr.* 97: 124-134.
- TOLL, S., 1962. Materialien zur Kenntnis der paläarktischen Arten der Familie Coleophoridae (Lepidoptera).- *Acta zool. cracov.* 7: 577-720.
- TRAUGOTT-OLSEN, E. & E.SCHMIDT NIELSEN, 1977. The Elachistidae (Lepidoptera) of Fennoscandia and Denmark.- *Fauna ent. scand.* 6: 1-299.
- UFFEN, R.W.J., 1991. Monochroa moyses sp. n., a new Gelechiid moth mining the leaves of Scirpus maritimus L.- *Br. J. Ent. nat. Hist.* 4: 1-7.
- VOS, R. DE, 1987. Eana incanana nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Tortricidae).- *Ent. Ber., Amst.* 47: 165-166.
- VOS, R. DE, 1991. Cydia amplana nieuw voor Nederland en een recente waarneming van Selagia spadicella (Lepidoptera: Tortricidae; Pyralidae).- *Ent. Ber., Amst.* 51: 82-84.
- VUURE, J. VAN, 1984. Esperia sulphurella (Fabricius) te Kortgene (Lepidoptera: Oecophoridae).- *Ent. Ber., Amst.* 44: 125.

Geaccepteerd 20.x.1993.